

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Zastępca
Rzecznika Praw Obywatelskich
dr Jerzy ŚWIĄTKIEWICZ

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 22 sierpnia 2003 r.

36172

RPO-440040-XII/03/AA

Pani
JOLANTA BANACH
Pełnomocnik Rządu
ds. Osób Niepełnosprawnych

Szanowna Pani Minister,

Rzecznik Praw Obywatelskich otrzymuje listy, z których wynika, że instytucje zajmujące się udzielaniem pomocy osobom dorosłym ze znacznym i głębszym stopniem niepełnosprawności uzależniają udzielenie wsparcia od złożenia oryginalnego podpisu adresata świadczeń lub jego ubezwłasnowolnienia. Wiele z tych osób nie potrafi podpisać się na dokumentach oraz zrozumieć ich treści. Wymaga jednocześnie wszechstronnej pomocy osób bliskich i wsparcia instytucjonalnego. Opiekunowie/rodzice tych osób wzbraniają się przed wystąpieniem do sądu o ubezwłasnowolnienie niepełnosprawnego dziecka. Skutkuje to wstrzymaniem udzielenia pomocy (np. dofinansowania zakupu środków pomocniczych, likwidacji barier architektonicznych) oraz udzielenia koniecznych świadczeń zdrowotnych (w załączeniu przykładowe kopie dokumentów dotyczące osoby z głęboką niepełnosprawnością ruchową).

Sytuacja powyższa jest nie tylko krzywdząca i upokarzająca dla osób niepełnosprawnych i ich opiekunów (głównie rodziców tych osób). Powstaje również wątpliwość, co do zgodności takich wymogów i działań z przepisami Konstytucji oraz międzynarodowymi standardami w zakresie korzystania z praw i wolności. W świetle bowiem powyższych standardów, wszystkie istoty ludzkie rodzą się wolne i równe w godności oraz prawach, a z przynależnych im uprawnień i wolności mogą korzystać

swobodnie i bez żadnej dyskryminacji tak długo, dopóki swoim postępowaniem nie naruszają praw i wolności drugiej osoby. Również Konstytucja RP nie pozostawia wątpliwości co do nienaruszalności przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka, a także zapewnienia każdemu ochrony prawnej jego wolności oraz do poszanowania praw i wolności drugiego człowieka (art. 30 i 31).

Trzeba ponadto zauważyć, że stosownie do przepisów Kodeksu cywilnego oraz orzecznictwa Sądu Najwyższego, podstawą ubezwłasnowolnienia może być jedynie dobro osoby, która ma być ubezwłasnowolniona - tak więc jego przesłanką nie może być wygoda urzędników, sprawy ekonomiczne, czy nieumiejętność porozumienia się z daną osobą, szczególnie jeśli istnieją inne łagodniejsze formy wsparcia (niepublikowane postanowienie SN z dnia 25 kwietnia 1972 r.).

Pragnę również przypomnieć, że problem ograniczania praw osób niepełnosprawnych do samostanowienia i nadużywania instytucji ubezwłasnowolnienia spotkał się z krytyką przedstawicieli organizacji osób niepełnosprawnych uczestniczących w Konferencji "Prawa Osób Niepełnosprawnych - teoria, praktyka, niezbędne działania", która odbyła się w listopadzie 2001 r. z inicjatywy Rzecznika Praw Obywatelskich. Konferencję tę zaszczyliła swoją obecnością również Pani Minister.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (j.t. Dz.U. z 2001 r. Nr 14, poz. 147), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o podjęcie działań w kierunku respektowania praw osób niepełnosprawnych w omawianym zakresie oraz przekazanie informacji o stanowisku Pani Minister w tej materii i podjętych działaniach. Będę jednocześnie wdzięczny za przekazanie informacji odnośnie rozwiązania indywidualnej sprawy podnoszonej w załączonych dokumentach.

Z wyrazami szacunku

/-/